

VALORILE UMANE ȘI LIBERTATEA RELIGIOASĂ

Pr. Asist. univ. dr. Marian Robert PUIESCU

*Consilier eparhial al Arhiepiscopiei Târgoviștei;
Asistent universitar în cadrul Facultății de Teologie și Științele Educației
a Universității Valahia din Târgoviște, Romania
marian.puiescu@yahoo.com*

ABSTRACT: Human Values and Religious Freedom.

Human values are a reflection of the immortal principles springing from the will of God, which shine in our world the divine attributes. Human freedom is the most precious divine gift that supports the permanent human ascent towards perfection. Between values and freedom there is a close connection, because without freedom, man cannot deepen the values in his life, and without values he cannot live freely. Values, like freedom, manifest the will of God and guide man towards the fulfillment of his vocation. The true and unique values are only those that derive from the will of God, because there are also so-called values as an expression of all kinds of ideologies, which in fact are only the distorted expression of truth and human will enslaved to sin, darkness and death.

Keywords: *freedom, values, religion, Christianity, revelation.*

Valorile reprezintă acea coloană fundamentală a existenței umane, care ne oferă reperul fundamental pentru a ne împlini vocația destinului nostru uman și anume parcurgerea drumului de la chip la nesfârșita asemănare cu Dumnezeu.¹

Ele reflectă aspirația noastră către nemurire, dar și acel bine și frumos care există în firea umană, așa cum au fost ele puse acolo de Creator. Desigur, mă refer la acele valori fundamentate religios sau derivate din principiile vieții de credință. Valorile prin excelență adică, pentru că mai există și așa numitele valori laice sau atee, ori chiar păgâne care din per-

1 F. Mihăescu, *Omul în tradiția creștină*, Rosmarin, București, 1999, p.9.

spectivă autentic religioasă și deci umană nu pot fi numite valori, ci numai reflectări ale imperfecțiunii, decadenței și întunericii din om.²

Să ne gândim numai ce hidoșenie ar fi să considerăm valori, ceea ce consideră a fi progresismul contemporan, cum este, de exemplu, tot ceea ce ține de ideologia de gen sau cum mai de curând, în mod total fals și greșit, au numit unii păcatul contra firii a fi valoare europeană! În mod cert, o valoare nu poate fi decât numai aceea care are fundament religios, revelat.³

Aș spune chiar că singurele valori adevărate sunt numai cele ce aparțin lumii iudeo-creștine, iar ceea ce este drept, frumos, bun și adevărat, parțial sau total, în alte spații religioase și nu numai sunt numai reflectări ale Revelației primordiale, mai clar sau mai puțin, dar numai în legătură cu aceasta. De altfel, ele sunt ceea ce în trecut se numeau semințe ale adevărului, ori reflectări mai mult sau mai puțin deformatate ale Revelației primordiale.

Ceea ce nu reflectă voința lui Dumnezeu și splendoarea Lui nu poate fi nicidecum, niciodată valoare, ci numai o iluzie sau reflectarea unei ideologii umane. Iar, ideologiile așa cum știm bine reprezintă numai expresii ale culturii morții, idei greșite, exagerarea deformată a unui fragment de adevăr sau a unei realități existențiale.⁴ Este deci propriu valorii să fie în legătură cu Dumnezeu, Cel ce-i dă veridicitate, profunzime, forță și adevăr. Iar, în afara tatălui ceresc nu există bine, dreptate, adevăr și nici valoare.⁵

De altfel, de-a lungul istoriei valorile autentice au fost legate de libertate, de manifestarea acestui atribut dumnezeiesc de care, *en gardent les proportions*, ne bucurăm și noi. Pentru că suntem liberi numai atunci când alegem binele și deci pe Dumnezeu, iar în mod cert suntem în cea mai teribilă sclavie și înșelare atunci când ne alipim de rău. De fapt, a fi liber înseamnă a alege întotdeauna numai binele. Societatea contemporană a creat iluzia că a fi liber înseamnă a alege între bine și rău, iar aceste categorii ar suporta ifosele diferitelor mode ideologice. Este total fals! Niciodată nu poți fi liber să alegi răul. A alege răul este semn de sclavie, de lipsă profundă a libertății. A alege numai și numai binele aceasta înseamnă să fi liber, iar alegerea binelui este semnul libertății.⁶

2 G. Thibone, *Ignoranța înstelată* (trad. rom.), Humanitas, București, p. 27.

3 J. Ratzinger, *Introducere în creștinism: prelegeri despre crezul apostolic* (trad. rom.), Sapienția, Iași, 2004, p. 241.

4 K. Rahner, *Tratat fundamental despre credință. Introducere în conceptul de creștinism* (trad. rom.), Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2006, p. 439.

5 Ch. Yannaras, *Libertatea Moralei* (trad. rom.), Anastasia, București, 2002, p. 49.

6 K. H. Peschke, *Etica Creștină* (trad. rom.), Dacia Nova, Lugoj, 2003, p. 249.

Dar, ce rol joacă valorile în toată această perspectivă ? Valorile sunt sedimentări culturale și de civilizație a alegerii binelui, a lucrării binelui. Sunt reflectări raționale ale binelui sau sedimentări ale sale, prin intermediul experienței și a trăirii umane, bazate pe voința lui Dumnezeu. De aceea, nu poate exista valoare în afara unei perspective religioase, ci numai fade principii. Deși, chiar corect nici așa nu ar fi să le numim, ci mai degrabă șabloane ideologice.

Valorile sunt expresii ale teaurizării înțelepciunii și prezenței divine în istoria umană, sunt trepte spre cer, sau plasticizări logico-raționale și culturale ale rectitudinii vieții autentice, ale vieții cu Dumnezeu și pentru Dumnezeu.

Binele, frumosul, adevărul, dreptatea, solidaritatea, comuniunea și altele sunt valori autentice numai în măsura în care ele reflectă pe Dumnezeu, atributele și manifestarea Sa în creație, altfel sunt numai forme fără fond. Desigur și un marxist poate vorbi despre dreptate, dar ceea ce înțelege el prin această valoare este total diferit de ceea ce un om religios, credincios înțelege. Dreptatea reprezintă reflectarea atributului dreptății dumnezeiești în lume.⁷

Oarecum, simplificând, în raporturile strict umane, am putea spune că a da fiecăruia ceea ce este al său, cum spuneau latinii, reprezintă sintetic dreptatea în raport cu oameni. Dar, prin lentilă religioasă, din perspectiva lui Iisus Hristos, a fi drept, nu înseamnă a tăia, a despărți și a judeca, ci a iubi atât de mult și în așa fel încât să nu nedreptățești pe nimeni, să nu-l faci să sufere, să nu-i lipsească ceea ce-i este necesar și astfel de exemple, în această logică ar tot putea continua.

Esențială este, așa cum am spus, mai înainte, libertatea.⁸ În afara libertății nu poate exista, nici virtute și nici valoare, deci nici ființă umană autentică. A fi liber înseamnă a merge pe calea valorilor, pe calea ce duce mereu la asemănarea cu Dumnezeu.⁹

În afara libertății, omul nu se poate manifesta pe deplin, nu poate să-și împlinească vocația sa, de aceea, pe parcursul veacurilor, gradul de li-

7 R. Guardini, *L'Esenza del Cristianesimo*, Morcelliana, Brescia, 1993, p. 36.

8 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Libertatea religioasă – temelie a demnității umane", în Daniela Ioana Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea, *Manual pentru liderul Departamentului de Libertate religioasă*, Casa de editură "Viață și Sănătate", București, 2013, pp. 210-215.

9 J. Stott, *The Message of Romans, God's good news for the world*, Inter-Varsity Press, Leicester, England, 1994, p. 362.

bertate al unei societăți, arată de fapt gradul de manifestare integrală sau limitată a omului, iar valoarea unei civilizații este dată de nivelul ei de libertate.¹⁰

De la Profetul Daniel¹¹ știm că toate imperiile au picioare de lut. Știm că niciun imperiu uman nu poate rezista pentru că tocmai libertatea umană este prima sacrificată. Iar aceasta este o realitate și astăzi. Sub pretextul creșterii așa zisei nevoi de control din partea statului, libertatea umană este asaltată și piere puțin câte puțin.

Ori, noi, creștinii știm că în afara libertății nu poate exista demnitate¹² și nici responsabilitate umană. Iar cel ce corupe sau limitează libertatea este un asociat al lucrării celui rău, pentru că numai aceasta lucrează mereu contra libertății umane. Dimpotrivă, Creatorul este mereu Cel ce dă libertate, Cel ce eliberează și Cel ce rupe lanțurile oricărei sclavii. Libertatea este unul din numele lui Dumnezeu. Libertatea este fundamentală pentru viața noastră individuală și comunitară, dar și pentru bunul avans în istorie al societății umane.¹³

În acest sens, valorile sunt cele care susțin libertatea și deci viața umană autentică, dar și jalonează în timp existența noastră. Ele se constituie în trepte spre cer, în scară a devenirii umane absolut necesară.

Între libertate și valori există o legătură clară, certă și sigură, pentru că fără libertate nu pot exista valori, nu poate exista viața conform valorilor, iar fără valori viața noastră nu poate fi liberă¹⁴, pentru că ele reflectă voința

10 G. Florovsky, „Christianity and Culture” în *Collected Works II* (1972-1987), Belmont, Massachusetts, p.128; Ioan-Gheorghe Rotaru, „Religious liberty - a natural human right”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință (JLC)*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Les Arcs, France, Editio IARSIC, 2015, pp. 595-608.

11 Ioan-Gheorghe Rotaru, „Historical-biblical aspects about the development and completion of the reconstruction works of the Temple in Jerusalem, following the Decrees given by the emperors Cyrus (538/537BC) and Darius (520/519BC)”, în *Proceedings in Human and Social Sciences at the Common Conference. The 3rd Human and Social Sciences at the Common Conference*, EDIS - Publishing Institution of the University of Zilina, Thomson Ltd, Slovakia, 2015, pp. 194-199.

12 Ioan-Gheorghe Rotaru, „Plea for Human Dignity”, în *Scientia Moralitas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, Volume 1, pp. 29-43.

13 V. P. Furnish, *Theology and Ethics in Paul*, Abingdon, Nashville, 1968, p. 171.

14 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019, pp. 201-215.

lui Dumnezeu, bineînțeles că doar atunci când avem în vedere valorile religioase, singurele autentice, firești, necesare și normale.

Omul aflat în pelerinaj pe drumul spre desăvârșire este o persoană în care principiul libertății creștine are un caracter dominant. De aceea, etica libertății pauline este adevărata mărturie a vieții celei noi și presupune acceptarea conducerii din partea Duhului în toate momentele vieții. Ea are ca principiu *semnarea în Duh* (cf. Gal.6,8), adică abandonarea în mâinile Domnului în toate împrejurările vieții, subordonarea voinței lui Dumnezeu. Aceasta mai înseamnă și a face binele mereu, pentru că: „această cerință...definește identitatea celui cu adevărat creștin. Nu este vorba aici de o acțiune sporadică, ci de o năzuință continuă, de fiecare zi, de a ajuta aproapele, de a întoarce răul cu bine, de a fi întotdeauna și tuturor de folos.”¹⁵

Scrisoarea către Galateni a sfântului apostol Pavel cuprinde cea mai frumoasă declarație despre libertate (cf. Gal.5,19-20) din câte s-au scris vreodată, declarație care are ca punct central edificarea noi creații în Hristos. Libertatea despre care vorbește apostolul are ca fundament răscumpărarea realizată prin Crucea lui Hristos. Este o consecință a lucrării harului divin în noi și are un caracter cu totul nou, supranatural, fiind o restaurarea adevărată a libertății umane afectate de păcat. Libertatea întărește voința omului, se identifică cu dependența de Dumnezeu, este libertatea față de tot ceea ce îl umilește pe om și scindează inima lui.¹⁶

Răscumpărarea realizată de Hristos este pentru libertate, căci doar el Creatorul și susținătorul nostru, care s-a jertfit pentru noi pe Cruce respectă la modul absolut și pe deplin libertatea omului.

Bibliografie:

- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție Jubiliară a Sfântului Sinod, versiunea diortosită și adnotată de Bartolomeu Valeriu ANANIA, Arhiepiscopul Clujului, Ed. IBMBOR, București, 2001.
- Florovsky, G., „Christianity and Culture”, în *Collected Works II* (1972-1987), Belmont, Massachusetts, 1987.
- Furnish, V. P., *Theology and Ethics in Paul*, Abingdon, Nashville, 1968.
- Giuisani, L., *Sensul Religios* (trad.rom.), EARCB, București, 2000.

15 W. Schnackenburg, *Paulin Theology*, Basil Blackwell, Oxford, 1964, p. 155.

16 L. Giuisani, *Sensul Religios* (trad.rom.), EARCB, București, 2000, p.142.

- ✦ Guardini, R., *L'Esenza del Cristianesimo*, Morcelliana, Brescia, 1993.
- ✦ Mihăescu, F., *Omul în tradiția creștină*, Rosmarin, București, 1999.
- ✦ Peschke, K. H., *Etica Creștină* (trad. rom.), Dacia Nova, Lugoj, 2003.
- ✦ Rahner, K., *Tratat fundamental despre credință. Introducere în conceptul de creștinism* (trad.rom.), Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2006.
- ✦ Ratzinger, J., *Introducere în creștinism: prelegeri despre crezul apostolic* (trad. rom.), Sapienția, Iași, 2004.
- ✦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019.
- ✦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, "Libertatea religioasă – temelie a demnității umane", în Daniela Ioana Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea, *Manual pentru liderul Departamentului de Libertate religioasă*, Casa de editură "Viață și Sănătate", București, 2013, pp. 210-215.
- ✦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, "Plea for Human Dignity", în *Scientia Moralitas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, Volume 1, pp. 29-43.
- ✦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, "Historical-biblical aspects about the development and completion of the reconstruction works of the Temple in Jerusalem, following the Decrees given by the emperors Cyrus (538/537BC) and Darius (520/519BC)", in *Proceedings in Human and Social Sciences at the Common Conference. The 3rd Human and Social Sciences at the Common Conference*, EDIS - Publishing Institution of the University of Zilina, Thomson Ltd, Slovakia, 2015, pp. 194-199.
- ✦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, "Religious liberty - a natural human right", în *Jurnalul Libertății de Conștiință (JLC)*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Editios IARSIC, Les Arcs, France, 2015, pp. 595-608.
- ✦ Schnackenburg W., *Paulin Theology*, Basil Blackwell, Oxford, 1964.
- ✦ Stott, J., *The Message of Romans, God's good news for the world*, Inter-Varsity Press, Leicester, England, 1994.
- ✦ Thibone, G., *Ignoranța instelată*, (trad. rom.), Humanitas, București, 2003.
- ✦ Yannaras, Ch., *Libertatea Moralei* (trad.rom.), Anastasia, București, 2002.